

NÁZEV MATERIÁLU	Stanovisko k Exportní strategii 2023 – 2033 (Strategie podpory exportu a internacionalizace firem)
Č. J.	48/2023
DATUM ZPRACOVÁNÍ	26. června 2023
KONTAKTNÍ OSOBA	Lukáš Martin
TELEFON	720 358 840
E-MAIL	lmartin@spcr.cz

OBCENÉ PŘIPOMÍNKY:

SP ČR souhlasí se strategickým směřováním Exportní strategie 2023 – 2033. Oceňujeme srozumitelnost, nicméně v některých částech je třeba dodat více konkrétnosti jak budou vytyčené cíle strategie naplňovány. Ve strategii je zakotvena podpora českého finálního produktu a vítáme skutečnost, že je kladen důraz na podporu exportu českých firem od začátku (věda, výzkum a inovace) až do konce (marketing a obchodní dovednosti) exportního procesu.

Celkově na nás dokument působí strukturovaným dojmem, oceňujeme snahu o modernizaci systému podpory exportu, kterou deklaruje i ústup od zaměření pouze na prioritní země, přechod k zaměření na tvorbu hodnotového řetězce a k nabídce komplexních řešení. V této souvislosti by bylo dobré více akcentovat i koncepční posun k národnímu zájmu.

Ve strategii nám chybí kapitola k výstavnictví. Podpora veletržní účasti firem v zahraničí je důležitou službou státu zajišťující firmám kontakt s odbornou veřejností a analýzu nových trhů či mapování konkurence. V programu Českých oficiálních účastí bylo v roce 2022 v plánu 32 účastí, nicméně v minulosti obsahoval program i více než dvojnásobný počet akcí. Jak ve svém materiálu na lednovou Tripartitu uvedlo samo MPO, platí, že 1 vložená koruna do podpory exportu přináší 50–80krát více v samotném objemu exportu. V ČR je tato hodnota odhadována přes 70, u zahraničních výstav a veletrhů dokonce až přes 100.

Exportní strategie bude efektivní pouze a jen tehdy, bude-li schopná reflektovat a adaptovat se na změny v globálním měřítku, např. sílící vliv digitalizace, ale i na nové krize způsobující nové problémy v dodavatelských řetězcích či vyvíjející se geopolitické uspořádání. Proto bude důležité strategie v pravidelných intervalech aktualizovat. Navrhovaný Řídící výbor pro implementaci Exportní strategie by měl mít zásadní roli při nastavování budoucích aktualizací strategie.

Zdroje jsou a vždy budou omezené. Proto je třeba se systematicky zaměřit na oblasti, které skýtají největší přidanou hodnotu pro české firmy. Identifikaci komparativních výhod pro české firmy v cizích zemích musí provádět silová ministerstva věnující se zahraničnímu obchodu, v poslední řadě však musí být jejich závěry

konzultovány s podnikatelskou sférou, aby mohly sloužit jako podklad pro práci státní správy při podpoře českých exportérů.

Tato připomínka je zásadní.

KONKRÉTNÍ PŘIPOMÍNKY:

1. 1. Úvod

A) Exportní strategie ČR vzniká v době, kdy se Asie stává stále důležitějším regionem pro globální dopravu a především mezinárodní obchod. Místní ekonomická provázanost stvrzená největší dohodou volného obchodu (RCEP) na světě tento trend ještě umocňuje. Proto jsou snahy o aktivní zapojení EU a také hájení národních zájmů (cesta premiéra Fialy po 6 zemích Asie, cesta prezidenta Macrona do Číny) v této oblasti zcela legitimní. Rozšíření sítí obchodních dohod a kontakt s asijskými partnery nabírá na důležitosti.

Evropské i české firmy působící například na čínském trhu byly v posledních letech vystaveny velice složité situaci způsobené pandemií covid-19 a také obratem postoje čínské vlády k soukromému sektoru. Obecný trend českých a evropských firem na čínském trhu je takový, že Čínu nechtějí opustit, ale své obchodní aktivity v posledních letech více rozšiřují do dalších zemí východní Asie, jako např. do Indie a Vietnamu, kde doposud nebyly tolik aktivní.

Navrhujeme zařadit významnější pozici asijského trhu mezi tři události (vedle války na Ukrajině a Covidu), které budou v nadcházejících letech významně ovlivňovat Exportní strategii.

Tato připomínka je doporučující.

B) Na konci druhého paragrafu po větě končící ...*'na pokročilou digitalizaci a automatizaci'* navrhujeme navázat větou: *'Tyto změny mění tradiční obchodní modely a mohou zvýšit produktivitu, optimalizovat dodavatelské řetězce a zlepšit zkušenosti zákazníků, ale vyžadují také investice a zvyšování kvalifikace (upskilling) pracovní síly.'*

Tato připomínka je doporučující.

2. 1.2. Změny a trendy ovlivňující podobu světového obchodu

A) Zaznamenáváme sympatickou snahu o SWOT analýzu, kde ovšem jsou pouze hrozby a příležitosti, chybí charakteristika silných a slabých stránek ČR. Ty doporučujeme dopracovat. CRM jako jeden systém pro sdílení potřeb firem je podle našeho názoru určitě dobrá myšlenka. Chybí však informace, kdo ho spravuje a bude dále rozvíjet.

Tato připomínka je doporučující.

B) V boxu u geopolitických příležitostí navrhujeme doplnit: V třetí odrážce po větě ...*'z pokročilejších regionálních dohod'* dále pokračovat *'a nové projednání stávajících obchodních dohod s cílem přizpůsobit je aktuálním potřebám'*. Přidat další odrážku *'Zřízení domácích výrobních zařízení pro inovativní a čisté technologie s cílem snížit závislost na zdrojích a externích dodavatelích'*.

Tato připomínka je zásadní.

C) V boxu u demografických hrozeb doporučuji doplnit: *Nedostatečná adaptace trhu práce na zaměstnávání starších pracovníků, problémy s up-skillingem a re-skillingem.*

Tato připomínka je zásadní.

D) na konci kapitoly v Závěrech přidat: *„S ohledem na současný geopolitický kontext navázat silná partnerství zahrnující obchod, investice, finanční podporu a další aspekty spolupráce se zeměmi, kde se nachází mnoho klíčových surovin a dalších důležitých produktů, včetně vztahů s Afrikou a Čínou.“*

Tato připomínka je zásadní.

3. 3.1. Globální ambice firem

A) Nástroje na usnadnění působení českých firem na zahraničních trzích se neobejde bez průběžného vzdělávání a sdílení jak českých, tak i zahraničních praktických zkušeností, které jsou přenositelné jen částečně a není možné je ponechat jen na ekonomických diplomatech a zástupcích CzechTrade. Bude nutné je doplňovat o mezinárodně obsazené lektory a experty.

Tato připomínka je zásadní.

B) Zmínka o rozvoji finančních nástrojů v oblasti investičních vstupů na zahraniční trh je i na strategii příliš nekonkrétní i v dalších částech materiálu. Rozvoj finančních nástrojů v tomto aspektu je dlouhodobá záležitost, je potřebné konkrétněji vyjádřit cíl a prostředky, jak toho dosáhnout – vybudovat a projektově zapojit české instituce pro rozvojové financování a vytvářet konkrétní programy podpory internacionalizace firem.

Tato připomínka je zásadní.

4. 3.3. Diverzifikace

A) Vítáme důraz na konzultace s podnikateli při výběru teritoriálního a sektorového přístupu pro zvýšení diverzifikace českého exportu. Z navrhovaného materiálu však není jasné jakou formou budou probíhat konzultace s podnikatelskými reprezentacemi a oborovými asociacemi.

Tato připomínka je doporučující.

B) Souhlasíme, že v oblasti diverzifikace je důležitým prvkem také diverzifikace zdrojů a zajištění bezpečnosti dodávek. Ve strategii však chybí konkrétní plán, jakým způsobem bude stát diverzifikaci a bezpečnost dodávek podporovat.

Tato připomínka je doporučující.

C) Spojovat rozvojovou pomoc s infrastrukturními projekty je neproveditelné bez investičního kapitálu, ať už ve spoluúčasti, či samostatně. České firmy se mohou takových projektů účastnit v minimální míře kvůli chybějícím referencím, které mohou získat jen na podobných rozvojových projektech v národních programech. Ve strategii

tedy doporučujeme věnovat pozornost tomu, jak umožnit firmám získávat potřebné reference z rozvojových projektů, nejlépe z české ZRS, a to z finančně větších intervenčních (investičních) projektů. Tyto reference jsou běžnými podmínkami v soutěžích o zakázky velkých dárců rozvojové pomoci, kam mohou spadat i velké investiční celky.

Tato připomínka je zásadní.

5. 4.1. Vnitřní ekosystém

A) Požadujeme zachování mechanismu koordinace zapojených aktérů využívaného v předchozí Exportní strategii 2012-2020, tj. Řídícím výboru pro implementaci Exportní strategie (Řídící výbor). Chybí nám však aktualizovaný Statut Řídícího výboru, zejména jeho složení a informace jakým způsobem bude zajištěno jeho pravidelné fungování. Řídící výbor musí mít vlastní sekretariát, zejména pokud bude ŘV tvořit akční plán a nastavovat priority jednotlivých úkolů.

Tato připomínka je zásadní.

B) Podpora podnikání v souvislosti s rozvojovými zeměmi trpí v současné době neochotou většiny finančních institucí věnovat se kapitálové rozvojové spolupráci, tj. zapojit se kapitálově do rozvojových investic velkých evropských rozvojových bank. Portfolio služeb tzv. Týmu Česko je tedy třeba postupně doplnit o edukační nabídku ve vztahu k rozvojovým investičním projektům – jak pro úspěšnou účast firem v soutěži o zakázky, tak i vlastní partnerské investiční projekty, což souvisí s podporou stálé přítomnosti na zahraničním trhu.

Tato připomínka je doporučující.

C) na konci pátého paragrafu po větě končící *„...které nenabízí samotný trh práce“* pokračovat větou *„Kromě toho adaptace na technologické změny vyžaduje také investice a zvyšování kvalifikace pracovní síly.“*

Tato připomínka je doporučující.

6. 4.2.3. Podnikatelské reprezentace a oborové asociace

A) Doporučujeme přidat odrážku: *„Zpětná vazba a hodnocení. Mohou poskytnout vládě cennou zpětnou vazbu ohledně účinnosti stávajících programů na podporu exportu a identifikovat oblasti, které je třeba zlepšit. Mohou působit jako prostředník mezi vládou a vývozci, předávat jim obavy, problémy a návrhy na zlepšení systému podpory a také sdílet své zkušenosti získané na základě praxe (lessons learnt).“*

Tato připomínka je zásadní.

B) v boxu Opatření v bodě 8 ve větě *„...a posílení exportu vzdělávacích služeb“* pokračovat *„...zjednodušení podmínek pro pobyt cizinců (zejména studentů) v České republice“*.

Tato připomínka je doporučující.

7. 4.3. Vnější prostředí

Na konci paragrafu po větě *„...a odstraňování bariér na trzích mimo unijních zemí“* pokračovat *„...aktualizace a revize stávajících dohod o volném obchodu.“*

Tato připomínka je doporučující.

8. 4.3.2. Obchodní politika a zóny volného obchodu

A) V druhém paragrafu po první větě *„...digitální obchod obchod se službami a jiné“*, přidat větu: *„Obchodní dohody EU s Novým Zélandem, Chile, Mexikem a Mercosurem by měly vstoupit v platnost již v rámci současného institucionálního období. Vyjednávání s Austrálií, Indií a zeměmi ASEANu je třeba urychlit a ideálně rovněž dokončit.“*

Tato připomínka je doporučující.

B) Na konci stejného paragrafu přidat větu: *„Mezitím, EU by měla akutně usilovat o snížení nákladů na obchodování s USA a zajistit vyrovnanost obchodních vztahů s Čínou.“*

Tato připomínka je doporučující.

C) Pod stejný paragraf přidat další dva paragrafy: *„Měla by být posílena evropská a mezinárodní spolupráce v oblasti kontroly exportu, aby nedocházelo k přesměrování obchodu do zemí s méně striktními kontrolami. Toto opatření by mohlo být posíleno zavedením "minimálních standardů udržitelnosti" založených na měřitelných, transparentních a dobře zavedených mezinárodních úmluvách, které by měli obchodní partneři plnit. Současně by stávající obchodní dohody měly zůstat účinné a obstát ve zkoušce časem díky neustálé práci na řešení výzev dekarbonizace a digitalizace hospodářství a na zajištění toho, aby v budoucnu nevznikaly překážky obchodu, včetně jejich revize v případě potřeby.“*

„Účinnějším nástrojem obchodní politiky je posílení obchodních pravidel a aktivní řešení nekalých obchodních praktik, jako jsou subvence, dumping nebo porušování duševního vlastnictví. To může pomoci vytvořit rovné podmínky pro všechny a zajistit spravedlivou hospodářskou soutěž na trzích se zdroji.“

Tato připomínka je zásadní.

D) Ve třetím paragrafu po větě *„...či sjednání pravidel k usnadňování investic pro rozvoj“* pokračovat *„... a zajistit, aby všechna opatření v oblasti klimatu, která ovlivňují obchod, byla zahrnuta do mechanismů revize obchodní politiky.“*

Tato připomínka je zásadní.

9. 4.3.4. Zahraniční rozvojová spolupráce

A) Podle našeho soudu typ projektů popsaných v prvním odstavci kapitoly v současné době Česká republika v ZRS neupřednostňuje. Důvodem je důraz na oblast humanitární pomoci a v rozvojových projektech sice převažují projekty na boj s chudobou a rozvojem lidského potenciálu, ale současně popírající podnikatelské principy. Projekty pro rozvoj podnikatelského prostředí by měly být ve strategii explicitně podporovány a důraz by měl být věnován na spolupráci s experty znalými věci (např. NRB, či investiční fondy a rozvojové banky, např. DFI apod.).

Tato připomínka je doporučující.

B) V boxu Opatření v 5 bodě po větě *„...a evropského hospodářství“* pokračovat *„... zavedením "minimálních standardů udržitelnosti" založených na měřitelných, transparentních a dobře zavedených mezinárodních úmluvách, které by měli obchodní partneři plnit.“*

Tato připomínka je doporučující.

10. 5.2. Kapitál

Tato kapitola možná až příliš stručně (i když jak bylo již zmíněno stručnost je velkým kladem materiálu) shrnuje hlavní instituce a nástroje, kterými ČR v současnosti disponuje. Chápeme, že ve strategickém dokumentu není na velký detail prostor, kromě myšlenky tržního selhání / existence tržní mezery by si však o něco hlubší pojednání zasloužilo i možnost spuštění systému dorovnávání úrokových rozdílů, či jiného způsobu refinancování komerčních bank (IMU) a minimální úroková sazba tzv. Commercial Interest Reference Rate (CIRR). V odst. 5.2.2 je sice IMU zmíněno, ale je v současné době nefunkční.

Tato připomínka je zásadní.

11. Opatření a gesce

A) V Oblasti Vnitřní prostředí v zaměření Lidské zdroje ve větě *„...práce s digitálními nomády“*, pokračovat *„...zjednodušení podmínek pro pobyt cizinců (zejména studentů) v České republice“*.

Tato připomínka je doporučující.

B) V Oblasti Vnější prostředí v zaměření Rozvoj vnitřního trhu EU, Obchodní politika a zóny volného obchodu ve větě *„...a o dohodách o volném obchodu EU“* pokračovat *„...aktualizace a revize stávajících dohod o volném obchodu“*.

Tato připomínka je doporučující.

C) V Oblasti Vnější prostředí v zaměření Rozvoj vnitřního trhu EU ve větě *„...a evropského hospodářství“* pokračovat *„...zavedením "minimálních standardů udržitelnosti" založených na měřitelných, transparentních a dobře zavedených mezinárodních úmluvách, které by měli obchodní partneři plnit“*.

Tato připomínka je doporučující.
